

پیش بینی «سازمان بین المللی مهاجرت» درباره افغانستان در گزارش ۲۰۱۴

موج‌های جدید مهاجرت در راه‌اند این بار با دلایل قومی

ترجمه و تلخیص: احسان شریف‌روhani | مطلب پیش‌رو بخشی از گزارش «سازمان بین‌المللی مهاجرت» با موضوع افغانستان است که در سال ۲۰۱۴ منتشر شده. سازمان بین‌المللی مهاجرت یک سازمان بین‌المللی است که مقر اصلی آن در ژنو سوئیس قرار دارد و در سال ۱۹۵۱ با نام «کمیته بین‌دولتی مهاجران اروپایی» و با هدف کمک به جنگ‌زدگان جنگ جهانی دوم تشکیل شده است. در این سازمان هم‌اکنون ۱۵۵ کشور عضو اصلی، از جمله ایران و افغانستان و ۱۱ کشور عضو ناظر هستند و ۸۴۰۰ نفر در آن مشغول به کارند. سازمان بین‌المللی مهاجرت در چهار حوزه مدیریت مهاجرت، مهاجرت و توسعه، نظم بخشیدن به مهاجرت و رسیدگی به مهاجرت اجباری به فعالیت می‌پردازد. برای نمونه، این سازمان انتخابات ۲۰۰۴ افغانستان و ۲۰۰۵ عراق را برای مهاجران این کشورها برگزار کرده است.

بهره‌مند شده باشند، هر چند بر اساس آمار سازمان بین‌المللی مهاجرت، ۲۵۸/۱۴۶ مهاجر در سال ۲۰۱۲ و ۱۸۲۹۶ مهاجر در یازده ماه اول سال ۲۰۱۳ از ایران اخراج شده‌اند.

در این میان، افغان‌های زیادی، کشورهای دورتر از همسایگان خود را برای زندگی انتخاب کرده‌اند. هم‌اکنون حدود ۳۰۰/۰۰۰ نفر در ایالات متحده، دست کم ۱۵۰/۰۰۰ نفر در امارات متحده عربی، حدود ۱۲۵/۰۰۰ نفر در آلمان و همچنین تعدادی کمتر در کانادا، استرالیا و سراسر اروپا زندگی می‌کنند. بخش اعظم این دسته از مهاجران افغان اقامت دائم داشته و اغلب تحصیل کرده و دارای مهارت هستند، اما اکثر افغان‌های حاضر در امارات کارگران موقتی می‌باشند. وزنه اقتصادی و سیاسی این بخش از مهاجران افغان با تعداد آنها قابل مقایسه نیست. آنها پول زیادی به افغانستان سرازیر می‌کنند که برای رفع نیاز مردم و آوارگان افغان مورد استفاده قرار می‌گیرد. آنها همچنین در افغانستان سرمایه‌گذاری کرده و در روندهای سیاسی ۱۲ سال گذشته نقشی بارز داشته‌اند.

اما دو واقعه مهم در آینده افغانستان با احتمال افزایش مهاجرت همراه خواهد بود: استقرار دولت جدید در این کشور و خروج نیروهای خارجی از آن. این دو واقعه ممکن است به افزایش درگیری‌ها و ناامنی منجر شود که نتیجه طبیعی آن افزایش مهاجرت است.

البته بر اساس پیش‌بینی‌ها، موج‌های مهاجرت ناشی از دو واقعه یاد شده به کلی با مهاجرت‌های انجام گرفته در فاصله سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۷۰ متفاوت است. این بار ملاحظات قومی بسیار بارز خواهد بود که بر این اساس، پشتون‌ها از جنوب و شرق به پاکستان مهاجرت خواهند کرد، تاجیک‌ها عمدتاً به کابل و نواحی شمالی افغانستان و در مواردی به تاجیکستان و قرقیزستان خواهند رفت، هزاره‌ها به سوی کابل، مزار شریف و ایران متمایل خواهند شد، ازبک‌ها از بکستان و قرقیزستان را ترجیح خواهند داد و ترکمن‌ها، ترکمنستان را بر خواهند گزید.

این آوارگان در شمال و مرکز این کشور نیز در حال افزایش است، کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل آمار افراد یاد شده را در دسامبر ۲۰۱۳، ۶۳۱/۲۸۶ نفر یاد کرده است.

کمیساریای عالی پناهندگان با حمایت دولت‌های افغانستان، ایران، پاکستان و همچنین کشورهای کمک‌کننده به افغانستان برنامه‌ای سه بخشی را برای آوارگان افغان تدوین کرده است. سه بخش این برنامه عبارت است از "بازگشت داوطلبانه"، " فراهم ساختن شرایط استقرار دوباره در افغانستان" و "کمک به کشورهای میزبان مهاجران".

مراکز دولتی ایران که مسئول رسیدگی به مهاجران افغان هستند عبارتند از "اداره کل امور اتباع و مهاجران خارجی" وابسته به وزارت کشور، "وزارت آموزش و پرورش"، "وزارت بهداشت"، "سازمان تامین اجتماعی" و "سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای".

بر اساس گزارش کمیساریای عالی پناهندگان، دولت جمهوری اسلامی ایران خدمات درمانی، تحصیلی، کلاس‌های سوادآموزی برای کودکان بازمانده از تحصیل و دسترسی به بازار کار را به مهاجران ارائه می‌کند، البته تورم بسیار بالا در ایران باعث افزایش سرسام‌آور هزینه‌های زندگی از قبیل غذا، درمان، آموزش و دیگر نیازهای اساسی شده و در نتیجه، ارائه خدمات را با مشکل روبرو کرده است. در حال حاضر، حدود ۲۴ درصد مهاجران ثبت‌نام شده آسیب‌پذیر محسوب می‌شوند و شرایط یاد شده مدام بر این تعداد می‌افزاید.

دولت ایران بر خلاف پاکستان به قانونی ساختن حضور مهاجران غیرقانونی افغان روی آورده است، بر این اساس، دولت این کشور برای مهاجران یاد شده روادیدهای کوتاه مدت، مجوز کار و اسناد سفر صادر می‌کند.

برآورد می‌شود تا ابتدای سال ۲۰۱۴ بین ۶۰۰ تا ۸۰۰ هزار مهاجر افغان از این مزایا

با توجه به آنکه در گزارش مهاجرت سازمان ملل اشاره خاصی به افغانستان نشده بود، در ادامه این مقاله از گزارش اختصاصی "سازمان بین‌المللی مهاجرت" (International Organization for Migration) در مورد افغانستان که در ژانویه ۲۰۱۴ تهیه شده استفاده کرده‌ایم.

راهبرد اساسی افغان‌ها برای بقا در ۳۵ سال گذشته مهاجرت بوده است، از زمان کودتای کمونیستی در آوریل ۱۹۷۸ تا به امروز، هم‌زمان با پیدایش و فروکش هر بحران و نزاعی در افغانستان، افراد زیادی از این کشور مهاجرت کرده و یا دوباره به موطن خود بازگشته‌اند.

به عبارت دیگر، ده میلیون افغان یا یک نفر از هر سه افغان طی این مدت مهاجرت را تجربه کرده‌اند. نیمه دوم دهه ۱۹۹۰ بیشترین مهاجر افغان را (افزون بر شش میلیون نفر) به خود دیده است که عمده آنها در ایران و پاکستان ساکن بودند. بر اساس آمار کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل، هم‌اکنون آمار مهاجران افغان حاضر در پاکستان و ایران به ترتیب ۱/۰۰۰/۰۰۰ و ۱/۴۰۰/۰۰۰ نفر می‌باشد.

داخل افغانستان هم اوضاع پیچیده است؛ حدود بیست درصد جمعیت کنونی این کشور مهاجران بازگشته به کشور هستند، یک سی‌ام جمعیت در داخل کشور آواره است و میلیون‌ها نفر از مناطق روستایی به شهری مهاجرت کرده‌اند.

بر اساس آمار کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل، ۷۴/۰۰۰ نفر در اردوگاه‌های مستقر در افغانستان به ویژه در جنوب این کشور زندگی می‌کنند؛ به تازگی، افراد زیادی بر اثر درگیری‌ها به ویژه در جنوب، شرق و غرب افغانستان آواره شده‌اند؛ شمار

دو واقعه مهم در آینده افغانستان با احتمال افزایش مهاجرت همراه خواهد بود: استقرار دولت جدید در این کشور و خروج نیروهای خارجی از آن. این دو واقعه ممکن است به افزایش درگیری‌ها و ناامنی منجر شود که نتیجه طبیعی آن افزایش مهاجرت است.